

**ARTTU
TUOMINEN**

A L E C

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Arttu Tuominen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-51560-9

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

Petelle

1.

Helsinki, heinäkuu 2027

Varhainen aamu. Parkkihallin katto. Tommi Kivi nojaa kaiteeseen ja katselee, kuinka aurinko kampeaa ylös kerrostalojen välistä. Päivästä tulee jälleen polttavan kuuma. Tommi ajattelee, että hänen pitäisi olla sairauslomalla, mutta täällä hän on väreilevän asfalttiviidakon keskellä.

Ruumis retkottaa seinän vieressä. Luoti on lävistänyt ohimon ja räjäyttänyt miehen kallon auki. Betoniseinässä on punainen roiskejälki, joka muistuttaa takajaloilleen noussutta hevosta. Valkopukuinen teknikko kaivaa luotia seinästä kuvion keskeltä, toinen teknikko räpsii kuvia ja loput keräävät näyttöitä, jotka koostuvat tupakan natsoista, karkkipapereista ja pullonkorkeista.

Tommi kyykistyy ruumiin viereen. Kasvot ovat hautautuneet kainaloon. Nahkakengät ovat käsityötä, ranteessa koreilee kultakello, joka on maksanut hänen rikosylikonstaapelin vuosipalkkansa verran.

”Kuka löysi ruumiin?”

Vanhempi konstaapeli Taina Korhonen selaa lehtiötään. ”Roope Haukka. Työskentelee viereisen liikerakennuksen lakiasiaintoimistossa. Saapui töihin hieman ennen kuutta.”

Tommi katselee ympärilleen. Linnanmäen maailmanpyörä hohtaa aamutaivasta vasten. Heidän piti mennä sinne Jeren kanssa tänä kesänä. He eivät mene sinne koskaan.

”Milloin vartija on viimeksi tarkastanut paikan?”

”Kolmelta aamulla. Ruumis ei ollut silloin tässä.”

”Eli surma on tapahtunut kolmen ja kuuden välillä? Siitä on hyvä lähteä liikkeelle.”

Tommi osoittaa parkkialueen sisääntuloväylää kuvaavaa kameraa. ”Kerätkää kaikki valvonta- ja tiekameratallenteet kahden korttelin säteeltä. Raahatkaa jokaisen niissä näkyvän auton kuski, koirankusettaja ja yöllinen kulkiija kuulusteltaviksi ja selvittäkää kaikki alueen kännykkäsignaalin omistajat. Haluan tietää ketkä ovat olleet alueella teon aikaan. Ja ottakaa selvää, ketkä työskentelevät noissa taloissa ja kenen ikkuna osoittaa tänne. Joku on taatusti nähnyt tai kuullut jotain.”

Korhonen kirjoittaa ohjeet vihkoonsa.

”Onko hylsyä löytynyt?” Tommi kysyy metallinpaljastinta käyttävältä teknikolta, joka pudistaa päätään. Kaksi teknikkoo keskustelee kaiteella ja vilkuilee häntä. Tommi tietää heidän puhuvan hänestä. Kuinka hänen pitäisi olla suremassa kuollutta poikaansa eikä täällä aamuvarhaisella katolla aivon- ja kallonpalasten keskellä.

”Pidetään palaveri kymmeneltä asemalla. Siihen mennessä haluan tietää, kuka mies oli ja mitä hän on elämässään tehnyt.”

I SETELI

2.

Salla, maaliskuu 1992

Seteli leijui hiljaisessa, autiossa metsässä. Aamuauringon herättämä tuuli tanssitti sitä pitkin kuivaa pakkashankea. Liina seurasi tyhjästä ilmestynyttä rahaa kuin se olisi ollut muukalainen toisesta maailmasta.

Seteli takertui kinoksesta töröttävään pajunoksaan, tempautui irti ja pysähtyi Liinan metsäsuksien siteisiin. Hän poimi rahan käteensä ja käänteli sitä yrittäen ymmärtää, mistä se oli tullut ja mitä se teki keskellä erämaata.

Liina tunnisti valkoharmaan paperinpalan Yhdysvaltojen sadan dollarin seteliksi, vaikkei ollut koskaan aikaisemmin nähnyt sellaista kuin elokuvissa. Yksi setelin kulmista oli hiiltynyt mustaksi, nurjapuolelle oli painettu Benjamin Franklinin kuva. Liina muisti, että Franklin oli ollut yksi Yhdysvaltojen perustajista.

Silloin ääni kuului ensimmäisen kerran. Vaimea nakutus, joka kantautui joelta. Liina riisui karvalakkinsa ja käänteli päätään tavoittaakseen äänen uudelleen, mutta lumesta raskas metsä pysyi vaiti.

Aurinko puhalsi lisää valoa runkojen väleihin. Pakkanen pureskeli poskia ja etsiytyi kostuneelle aluspaidalle. Liina tunki setelin anorakin taskuun, pujotti sauvat käsiinsä ja ponnisti vauhtiin. Yöllä oli satanut uutta lunta, sukset upposivat puuteriin.

Silloin se kuului taas. Räsähtävä ääni, joka muistutti palokärjen rummutusta. Ääni kumisi kuusikon takaa ja vaiken. Liina korjasi suuntaa ja lisäsi vauhtia.

Hän tavoitti metsän reunan, jossa maasto alkoi laskeutua jokilaaksoon. Paikassa oli ennen sijainnut lehmälaidun, mutta niitylle oli jo alkanut juurtua pajupensaita, jotka pilkistivät hangesta kuin luiset sormet. Siinä kohtaa joki oli jäässä, mutta alempana virta kapeni höy-

ryäväksi koskeksi. Liina oli lähtenyt hiihtämään hämärässä ottaakseen siitä kuvia aamun ensi säteissä ja kiroi olevansa auttamattomasti myöhässä. Aurinko oli jo noussut puiden latvojen tasalle.

Tällä kertaa ääni kuului selvästi.

Joku ampui sarjatuliaseella töyrään takana. Liinan otsa rypistyi. Hän lähti laskeutumaan rinnettä varoen kaatumasta. Rannassa häntä vastaan leijaili lisää hiiltyneitä seteleitä kuin olisi äkisti alkanut pyryttää lunta.

3.

Metsäjänis oli lihava. Se eli jo seitsemättä talveaan, mikä on poikkeuksellisen pitkä ikä eläimelle, joka on syntynyt karuihin olosuhteisiin, jossa ravintoa on niukasti ja hengissä pysyminen on jatkuvaa kamppailua metsänpetoja vastaan. Jänis ei kuitenkaan tiennyt paremmasta, sillä se oli varttunut tunturin rinteellä, ja siellä se oli myös synnyttänyt kaikki seitsemän poikuettaan.

Jänisten kohdalla ei voi suoranaisesti puhua älykkyydestä, mutta eläinten mittapuulla tämä yksilö oli viisas. Se oli selvinnyt lukuisista ketun, kotkan ja pöllön hyökkäyksistä ja se vaistosi muita jäniksiä paremmin, milloin kannatti poistua lumikuopasta tai kivenkolosta etsimään ravintoa. Ja ollessaan liikkeellä, se ei menettänyt koskaan valppauttaan, vaan kärsi mieluummin nälkää, kylmää ja kipua kuin otti tarpeettomia riskejä. Lisäksi jänis tunsu rinteiden läpikotoisin. Se tiesi jokaisen kiven ja kannon ja etäisyydet – ja se tiesi, mistä pedot eivät sitä tavoittaisi.

Jänis eteni syvässä lumessa juurakolta toiselle määrätietoisin loikin. Se suuntasi kohti Ruuhitunturin itärinnettä, jonne tuisku oli kinostanut lunta valtavaksi painovoimaa uhmaavaksi lipaksi. Tuona varhaisena maaliskuun 12. päivän aamuna, vuonna 1992, jäniksellä ei ollut aavistustakaan, kuinka lähellä kuolemaa se kävi, sillä vihollinen, jonka se sinä aamuna kohtasi, ei ollut ilves tai haukka eikä mikään muukaan metsänpeto. Saalistaja oli saapunut paikalle jo kauan ennen auringon nousua, asettunut tuulen alapuolelle ja tarkasteli jänistä 50 vuotta vanhan saksalaisvalmisteisen lukkopulttikiväärin kiikaritähtäimen läpi.

Alec oli törmännyt jäniksen jälkiin ensimmäisen kerran maaliskuun alussa. Hän oli pysäyttänyt kelkan ja todennut jälkien kuuluvan poikkeuksellisen kookkaalle yksilölle. Hän oli seurannut eläimen jälkiä vyötäröön ulottuvassa lumessa ja todennut niiden kiertävän takaisin metsänreunaan. Viikko sen jälkeen, jälleen yhden raivokkaan lumimyrskyn tauottua, hän oli erottanut samassa paikassa tuoreet loikka-jäljet ja saanut varmuuden. Rinne oli jäniksen reviiriä.

Siitä päivästä lähtien Alec oli noussut tunturille viikon jokaisena aamuna ja käynyt aseisiin odottamaan päivän valkenemista.

Ensimmäisenä pakkashuuruuisena aamuna hän oli nähnyt vilauksen jäniksestä, joka oli noussut puron uomasta viidenkymmenen metrin päässä. Se oli haistellut ilmaa kostealla kuonollaan, käännellyt korvia – ja kadonnut samaan suuntaan, josta oli saapunut kuin vaistoten jonkin olevan pielessä. Seuraavana kahtena aamuna Alec ei ollut nähnyt eläimestä häntätupsuakaan. Neljäntenä aamuna jänis oli näyttäytynyt ensimmäistä kertaa kokonaan ja Alec oli todennut sen suurimmaksi näkemäkseen. Jänis oli ilmestynyt yllättäen lumikinoksen takaa aivan toisesta suunnasta, mistä Alec oli sitä odottanut. Otus oli jähmettynyt paikoilleen, mutta ennen kuin Alec oli ehtinyt kääntää piippua, se oli jälleen kadonnut kuin aave.

Mutta nyt jänis oli tiukasti Alecin tähtäimessä eikä hän aikonut ampua ohi.

Alec tiesi otuksen menosuunnasta ja vauhdista, että se joutuisi hidastamaan nietoksen syventyessä. Hän oli valinnut yksinäisen vaivaiskoivun eläimen viimeisen hengenvedon paikaksi. Sormi kiertyi liipaisinlevylle, Alec veti keuhkot täyteen ilmaa, vartalo rentoutui.

Sitten jänis äkisti pysähtyi kesken ponnistuksen, putosi vatsalleen hankeen ja nosti molemmat korvansa pystyyn. Alec korjasi asentoa ja ehti nähdä vilauksen tupsuhännän takakäpälästä sen kadotessa koi-vunrunkojen sekaan.

Alec kiroi ja kohosi istumaan. Jäsenet olivat puutuneet monen tunnin kyttäämisestä. Pakkasta oli yli kymmenen astetta, ja vaikka Alecilla oli lumipuvun alla paksu talvihaalari, kylmyys oli löytänyt tiensä iholle.

Alec kaivoi tupakat povitaskusta, puhalsi ulos pitkän savunauhan ja veti esiin Jaloviinapullon. Hän kiersi korkin auki ja otti ryypyn. Ensimmäisen päivän monista.

Pettymys kirveli mielessä.

Alec yritti hahmottaa, mikä oli saanut jäniksen säikähtämään, mutta metsä oli hiljainen eikä taivaalla kaarrellut ainoatakaan petolintua.

Sitten Alec erotti sen. Jossain ajoi moottorikelkka kovaa. Alec riisui karvalakkinsa ja terästi kuuloaan. Ääni voimistui, ja hetken päästä hän näki tumman siluetin lähellä tunturin lakea. Yksinäinen kelkka ajoi täyttää kaasua pohjoiseen. Lumi pölyysi ja kuljettajalla oli vaikeuksia hallita ajoneuvoa syvässä lumessa.

Alec siirsi savukkeen suupieleensä ja tähysti kelkkaa kiikaritähtäimen läpi. Hän erotti kuljettajan kaljupäiseksi mieheksi, sillä tällä ei ollut kypärää eikä ainoatakaan vaatekappaletta. Mies ajoi jäisessä kairassa alasti.

4.

Väsytys loksautti leuat haukotukseen ja sai kyynelät kihoamaan silmiin. Janne tajusi alkavansa saavuttaa sitä uupumuksen pistettä, jossa todellisuus ja mielikuvitus alkoivat liukua vaarallisesti lomittain. Minna tuhisi sikeästi apukuljettajan penkillä, eikä lämmintä ilmaa kasvoille hönkivä puhallin helpottanut tilannetta. Jos hän olisi järkevä, hän herättäisi tuoreen aviovaimonsa ja vaihtaisi kuljettajaa. Vielä viisaampaa olisi pitää tauko, mutta edellisen huoltoaseman näkemisestä oli yli tunti.

Radiossa soi Van Halenin Jump. Janne käänsi ääntä kovemmalle ja raotti ikkunaa päästääkseen virkistävää pakkasilmaa ohjaamoon.

”Nukuinko pitkään?” Minna mutisi ja avasi silmänsä.

”Alkaa sarastaa.”

”Missä ollaan?”

”Parikymmentä minuuttia Sallan keskustaan.”

Minna silitti Jannen sänkistä poskea kämmensyrjällä. ”Voi raukkaa, olisit herättänyt. Sinun täytyy olla rättiväsynyt. Olet ajanut viisi tuntia yhtä soittoa.”

Jannen olisi tehnyt mieli korjata, että kuusi, mutta hän vastasi: ”Kyllä minä pärjään.”

”Katso tätä maisemaa!” Minna huokaisi ja kohottautui parempaan asentoon. ”Voitko uskoa, näin paljon lunta!”

”Hautajärven kohdalla oli valtavasti poroja tienvarressa”, Janne sanoi.

”Mikset herättänyt? En ole ikinä nähnyt elävää poroa!”

”Nukuit niin suloisesti. Sitä paitsi oli pimeää. Ja kohta saat nähdä poroja niin paljon kuin haluat.”

Janne siirsi kätensä Minnan reidelle. Syvä rakkaus täytti hänet, ja ympäröivän maiseman kauneus paisutti tunnetta entisestään.

Lumiset kuuset kurottuivat mutkittelevan tien ylle, hanki hohti nousevan auringon säteissä. Päivän valjetessa ympäristö erottui yhä selvemmin. Sen mukana raskain väsymys haihtui. He olivat vihdoin naimisissa – ja he olivat vihdoin Lapissa. Kuinka monta kertaa he olivatkaan puhuneet tästä matkasta. Ja nyt se oli käsillä. Viikon loma lasketellen, hiihtäen ja takkatulen loimusta nauttien.

He ohittivat kyltin, jossa luki: *Wanha Bensis 2 km. Open 7–22.*

Kahvilan nimen alla oli bensiinipumpun ja ruokailuvälineiden kuvat.

”Tuolta saanee polttoainetta ja kahvia”, Minna sanoi ja vilkaisi koje-
taulun bensamittaria, jonka viisari valui uhkaavasti kohti punaista.

”Ja taatusti edulliseen hintaan. Kuin vesipullomyymälä keskellä Saharaa”, Janne tunsu väsymyksen jännittävän taas leukojaan. ”Mutta kahvi kieltämättä maistuu.”

Tie ylitti leveän puron, jonka voimaa pakkanen ei ollut pystynyt sammuttamaan, ja lähti laskeutumaan vaarojen väliseen laaksoon. Tunturin laki ja laskettelurinne tulivat ensimmäisen kerran näkyviin puiden takaa. Janne kumartui ratin ylle nähdäkseen paremmin. ”Aika makee!”

”Varo!” Minna huusi.

Janne painoi jarrun pohjaan. Nastarenkaat pureutuivat jäähän. Vastaan käveli alaston kaljupäinen mies, joka viittoi heitä pysähtymään.

Corollan jarrut lukkiutuivat, takapää irtosi urista ja alkoi heitte-
lehtiä. Janne yritti saada autoa hallintaansa, mutta vaikka hän kuinka pumppasi poljinta, vauhti ei hidastunut. Mies iskeytyi konepellille, särki tuulilasin ja jatkoi matkaa katon yli tömähtäen kasvoilleen kes-
kelle tietä. Auto pyörähti ympäri, iskeytyi aurauspenkkaan ja sammui. Syylärinesteet sihisivät lumelle.

5.

”Höllää kaasua, tai meidätkin hinataan ojasta”, Sami sanoi Hannalle, joka ei ollut kuullakseen, vaan päästeli urku auki jäisiä mutkia. Varoituksesta huolimatta Sami ei paheksunut Hannan käytöstä. Sallassa hälytysajoja sattui niin harvoin, ettei alle kolmekymppinen Hanna saanut monta kertaa vuodessa tilaisuutta kaahata pillit päällä. Hiljaisen maalaispitäjän poliisintyö oli kaukana amerikkalaisten elokuvien toiminnasta.

Sami tarttui radioon ja otti yhteyden hälytyskeskukseen:

”Arvio onnettomuuspaikalle saapumiseen yksitoista minuuttia. Onko lisätietoja?”

”Palolaitokselta on lähtenyt ruiskuauto. Lähin ambulanssi on matkalla Kuusamosta, mutta se on kolmenkymmenen kilometrin päässä.”

Sami huokaisi. Se tarkoitti, että he olisivat Hannan kanssa ensimmäiset viranomaiset paikalla. Se tiesi ylimääräistä stressiä ja työtä. Etenkin, kun heillä oli puutteelliset tiedot tapahtumista. Varmaa oli ainoastaan, että Hautajärven tiellä, lähellä Wanhaa Bensistä, henkilöauto oli törmännyt ihmiseen ja suistunut tieltä. Autossa istunut pariskunta oli selvinnyt naarmuitta, mutta yliajettu mies oli menehtynyt. Sami muistutti itselleen, että ensisijaisesti pitäisi estää lisäonnettomuudet ja vasta sitten ryhtyä ratkomaan tilannetta.

He ohittivat laskettelukeskuksen ja rinnehotellin, jonka parkkipaikka ammotti surullisen tyhjänä, vaikka sesongin olisi pitänyt käydä kuumimmillaan. Päivisin ankkurihissit syöttivät huipulle tyhjää vajeria.

Muutos muutaman vuoden takaiseen oli hätkähdyttävä.

Silloin rinnekeskus oli mustanaan väkeä ja kunnalla oli ollut suuret suunnitelmat alueen kehittämiseksi. Koneet olivat kaataneet metsiä

ja puskutraktorit työntäneet maata syrjään uusien fasilitteettien tieltä. Sitten aivan äkkiä taloudelta oli pudonnut pohja ja Suomi oli syöksynyt lamaan.

He ohittivat lumeen hautautuneen kyltin ja pimeään mökkikylätyömaan. Sami vilkaisi sivusilmällä Hannaa, joka tuijotti suoraan eteensä ilmeenkään värähtämättä. Hannan ja hänen avopuolisonsa Kallen lomakylän rakennusurakka oli ollut jäissä kesästä – ja mitä Sami oli kuullut kylällä juoruttavan, jatkorahoitusta tuskin heltiäisi ja hanketta uhkasi konkurssi.

Talouden nousukiito oli tempaissut myös hänet ja Raisan mukaan matkailubisnekseen. Raisa oli irtisanoutunut työstään päiväkodissa. He olivat ottaneet pankkilainan, ostaneet Hautajärventien varresta vanhan bensa-aseman ja pistäneet pystyyn Wanhan Bensiksen, joka tarjosi kahvia ja koiravaljakkoajeluja. Alussa kaikki olikin näyttänyt hyvältä, ja asiakkaita riitti ettei sisään mahtunut. Sitten turistivirta oli katkennut kuin joku olisi kääntänyt hanan kiinni.

Kaksi poroa jolkotti tien poikki, mutta vain toinen niistä vaivautui mulkaisemaan heitä. Hanna jarrutti ja painoi tööttiä.

”Perkeleen kierosilmä!” Hanna sähähti, iski pienemmän vaihteen silmään ja kiihdytti uudelleen vauhtiin.

He ohittivat Wanhan Bensiksen ja Sami ehti nähdä Raisan seisomassa kahvilan ikkunassa vatsa pullottaen. Myös Hanna huomasi Raisan silhuetin ja kysyi:

”Koska laskettu aika olikaan?”

”Huhtikuun kuudestoista.”

”Ja Liina?”

”Täyttää syksyllä viisitoista... paikka on tässä ihan lähellä. Kannattaa alkaa hidastamaan.”

Hanna nosti jalan kaasulta. Tie kääntyi loivasti oikealle ja alkoi laskeutua laaksoon. Silloin he näkivät sen.

”Voi paska”, Sami ähkäisi.

6.

Corollan keula oli uponnut syvälle aurauspenkan sisään. Katto oli rutussa, lasimurskaa lojui kaikkialla. Moottorin kuumuus oli sulattanut lumeen öljyisen reiän.

Tie oli tukossa molempiin suuntiin. Hautajärven suunnassa sen katkaisi tukkirekka ja kirkonkylän suunnasta ruosteinen lava-auto, jonka Sami tunnisti paikallisen poroisännän nelivedoksi.

Hanna parkkeerasi poikittain tielle, sammutti sireenin, mutta jätti vilkut päälle. He astuivat kirpeään pakkasilmaan. Poroisäntä harppoi heitä vastaan karvalakki vinossa, parta kuurassa. Mies oli kiihdyksissä. Se sai Samin huolestumaan. Poromiehet eivät vähästä hätkähäneet.

”Siellä se makaa... veressä... ja ne nuoret... ne on minun autossa. Minä sitä maassa lojuvaa peittelin... se ei kyllä elänyt... murskana joka paikka.”

”Kaikki selviää”, Sami rauhoitteli. ”Ambulanssi ja raivausautot ovat matkalla. Otetaan yksi asia kerrallaan...”

Puhuessaan he astelivat kohti isännän avolavaa. Samin piti vielä lausua jotain rauhoittavaa, mutta sanat takertuivat kurkkuun. Keskellä tietä makasi huovalla peitetty ruumis. Ainoastaan jalkaterät ja sääret pilkottivat peitteen alta. Ne olivat paljaat.

”Mitä hittoa?” Hanna ähkäisi.

Avolavan ohjaamossa istui nainen ja mies. Sami ei edes vilkaissut heihin. Hänen koko huomionsa oli kiinnittynyt ruumiiseen. Tukkirekan ovi loksautti auki, kuljettaja hyppäsi ulos paksuissa talvihaalareissa. Mies oli hoikka ja suurin piirtein Samin ikäinen.

He kohtasivat ruumiin luona.

”Oli vähällä, etten jyrännyt miehen yli”, kuski sanoi.

Sami ja Hanna kyykistyivät peitteen ääreen. Sami paljasti varovasti yläruumiin. Keskivartalolihavan miehen rinta, kaula ja olkapääät olivat tatuointien peitossa. Veri oli jäänyt kokkareiksi rintakarvoille. Sami huokaisi helpotuksesta, sillä uhri ei ollut täkäläisiä. Sami tunsi jokaisen kylän asukkaan – ja asukkaat hänet. Suruviestin vieminen tutulle ihmiselle oli raskain osa poliisin työtä.

”Se on ollut kerrasta vainaa”, Hanna sanoi.

Se oli totta. Ohimo oli työntynyt lommelolle ja pullistanut silmän puoliksi ulos kuopasta.

Poroisäntä osoitti tatuointia ja sanoi: ”Kyrillisiä kirjaimia. Lienee venäläinen.”

Sami katseli ympärilleen. Kaikkialla parin kilometrin säteellä oli pelkkää metsää ja suota. Ei ainoatakaan taloa tai mökkiä, josta mies olisi voinut eksyä tielle alastomana. Hän lasi huopaa alemmas. Ranteessa kiilsivät kultakello, jonka lasi oli särkynyt, mutta Sami ei suonut sille enempää huomiota. Hänen mielenkiintonsa oli kiinnittynyt sormiin, joista puuttui kaksi. Nimetön ja pikkusormi.

”Ovatko ne leikkaantuneet irti?” Hanna kysyi.

”Vanhoja vammoja. Jo arpeutuneita.”

Kyljessä oli tuore reikä, josta oli vuotanut paljon verta. Samista se näytti luodin tekemältä, mutta yhtä hyvin se saattoi olla peräisin jostain auton osasta.

Hän peitteli ruumiin, nousi seisomaan ja yritti erottaa ambulanssin tai paloauton sireeniä, mutta erämaa huokui hiljaisuutta, jonka rikkoi ainoastaan käynnissä olevien autojen murina.

Samin otsa kurtistui. Oli selvää, että kyseessä ei ollut tavanomainen onnettomuus, tai ainakin onnettomuutta edelsi jotain, josta he eivät vielä tienneet mitään. Tatuoinnit ja kultakello viittasivat Venäjän puolelta Suomeen tunkeutuneeseen ammattirikollisuuteen, joka oli räjähtänyt käsiin Neuvostoliiton hajottua. Laitonta alkoholia, savukkeita ja huumausaineita virtasi rajan yli enenevissä määrin.

Sami asteli Corollan luokse ja vilkaisi lava-autossa istuvia nuo-

ria, joiden olemus kieli sokista. Heidän puhuttamisensa olisi turhaa. Samin huomio kiinnittyi kahlausjälkiin lumipenkan takana. Hän kii-
pesi aurausvallin päälle, pudottaui vyötäisiä myöten lumeen ja lähti
seuraamaan uraa Hanna perässään. Lunta tunkeutui kenkiin ja se alkoi
sulaa. Sami osoitti kohtaa, jossa lumi oli värjäytynyt punaiseksi. He vil-
kasivat toisiaan. Uhri oli vuotanut jo ennen onnettomuutta.

Metsän reunassa maasto vietti jyrkästi puronuomaan.

Mustakeltainen moottorikelkka halasi kiveä kanjonin pohjalla puo-
liksi vedessä. Keula oli säpäleinä, lasikuidun kappaleita lojui hangessa.
He laskeutuivat kulkuneuvolle varoen liukastumasta hyiseen veteen.
Kelkan jäljet kiemurtelivat syvässä lumessa lännen suunnasta. Satula
ja kojelauta olivat jäätyneen veren peitossa.

”Se on tullut kovaa alas rinnettä, menettänyt hallinnan ja törmän-
nyt puuhun. Kuski on selvinnyt kuin ihmeen kaupalla ja hortoillut
tielle”, Sami sanoi.

”Se selittää veren lumessa.”

”Mutta miksi helvetissä kukaan ajaa tunturissa munasillaan kym-
menen asteen pakkasessa?”

Sami kiersi kelkan taakse ja työnsi sormensa katteessa ammotta-
vaan luodinreikään ja sanoi:

”Hälytä Jouko tänne ja käske tuoda kelkat mukanaan.”

7.

Sami tunsii lapsenomaista huumaa kiihdyttäessään metsästä hakkuuaukealle ja vääntäessään kaasun pohjaan. Kelkka hyppäsi kinoksen yli saaden lumen kimmeltämään.

Hän oli syntynyt täällä, luonnon keskellä – ja hän tunsii nämä puut ja vaarat ja suot. Hän oli kulkenut näissä metsissä pikkupojasta asti. Mutta oli ollut myös aika, kun tämä suunnaton erämaa oli tuntunut hänestä ahtaalta vankilalta. Silloin hän oli tahtonut pois. Suurten kaupunkien värivaloihin, ravintoloihin ja elokuvateattereihin.

Ja hän oli lähtenytkin. Kauas aavikolle asti, jossa kamelikaravaanit piirtyivät dyynejä vasten, jonka basaarit tuoksuivat mausteilta ja jonka sydämessä sijaitsevan meren vesi oli suolasta valkoinen.

Mutta Lappi oli koodannut häneen jotain sellaista, mikä oli imeinyt hänet takaisin tänne tuntureiden, metsien ja jokiuomien maahan samalla tavoin, kuin kurjet ja joutsenet palaavat vuodesta toiseen tuntiessaan pohjoisen kutsun.

Hän ei koskaan kyllästyisi vuodenaikoihin, auringossa kultaisena hohtavaan lumeen, kaamoksen sinisenmustaan päivään, poskia nipistelevään pakkaseen ja tyynessä kesäyössä iniseviin sääskiin.

Heidän oli pitänyt odottaa puolitoista tuntia, että kolaripaikka oli saatu raivattua ja että Jouko oli tuonut kelkat peräkärryllä.

Alaston, verinen mies kummitteli Samin mielessä. Kelkka oli tullut suoraan tunturin yli, mutta siellä ei ollut kuin erämaata. Tilanteen poikkeavuus sai Samin huolestuneeksi.

Rinne jyrkkeni ja heidän oli hidastettava. Koko talven pohjoisesta tuiskunnut lumi oli kinostanut Ruuhitunturin laelle vaarallisesti roikuvan lumiräystään. Vaikka lumivyöryjä sattui harvoin, nekin olivat

mahdollisia. Sami ajatteli, ettei haluaisi olla lipan alla sen murtuessa.

Tunturin laella kelkkauraan yhtyivät toiset jäljet, jotka nousivat länsirinteeltä ja kääntyivät seuraamaan alastoman miehen kelkkauraa. Poliisit pysähtyivät ja avasivat kypärien visiirit. Sami viittoi joelle laskeutuvien urien suuntaan.

”Se on tullut Mäkelästä.”

”Eikö se ole ollut autio jo pari vuotta?” Hanna kysyi.

Edesmenneen Hannu Mäkelän lypsykarjatila oli ainoa ihmisasutus kilometrien säteellä. Se, että mies oli selvinnyt sieltä kolmen kilometrin päähän ilman rihman kiertämää tässä pakkasessa, oli jo ihme sinänsä.

”En pidä tästä”, Sami totesi.

Jouko napsautti visiirin kiinni ja lähti laskeutumaan rinnettä Sami ja Hanna perässään.

Mäkelän tila sijaitsi jokivarressa kahden vaaran välisessä laaksossa. Hannu Mäkelä oli ollut Wanhan Bensiksen vakiasiakkaita, kunnes oli kuollut sydäninfarktiin yhdeksänkymmentäkolmevuotiaana. Hannu oli ollut kyläyhteisön kantavia voimia, jotka osallistuivat kaikkiin mahdollisiin talkoisiin. Ikävän pisto vihlaisi Samin sydäntä hänen muistaessaan Hannun naururyppyiset silmäkulmat tämän lohkais-
tessa jonkin kaksimielisen jutun.

Aurinko oli jo korkealla, mutta se oli pelkkä haalea kiekko, joka ei jaksanut lämmittää. Kun navetan hopeinen peltikatto tuli näkyviin, he pysäyttivät kelkat. Sami kaivoi kiikarit esiin ja tähysti pihaa. Se oli autio, mutta tie ja parkkipaikka oli aurattu, päärakennuksen portaat putsattu lumesta. Savupiipun hattu oli sula ja ilma piipun ympärillä väreili.

”Siellä ollaan kotona”, Sami sanoi ja ojensi kiikarit Hannalle, joka tutki näkymän ja ojensi kiikarit vuorostaan Joukolle.

”Otetaan selvää, kuka se on”, Jouko sanoi itsevarmasti.

”Onkohan se viisasta?” Sami sanoi muistaen luodinreiät kelmassa.

”Ei mennä ainakaan ryppäässä.”

”Minä kierrän jokirannasta. Tavataan navetan edessä”, Jouko sanoi ja ruopi liikkeelle. Sami katseli hetken Joukon loittonevaa selkää ja

ajatteli, että nuorille kaikki näyttäytyi suoraviivaisena. Hetken hän toivoi itsekin omaavansa edelleen tuollaisen itseluottamuksen, mutta keski-ikä ja isyys olivat huuhtoneet hänestä kaiken uhkarohkeuden. Hän tutki huolestuneena kahta kelkkauraa, joista toinen laskeutui ja toinen nousi pihasta. Tunne siitä, ettei mikään hommassa ollut oikein, ei suostunut karisemaan. Sitten Hanna ja Sami aloittivat laskeutumisen. Sami kuuli jokirannan suunnasta Joukon täysillä huutavan moottorin ja ajatteli, ettei heidän tulonsa ainakaan jäänyt keneltäkään kuulematta.

Ainoatakaan autoa tai kelkkaa ei näkynyt pihalla, mutta ristiin rastiin toisiaan halkovat jäljet kielivät, että aivan hetki sitten liikennettä oli ollut paljon. Siinä hän näki myös ensimmäisen hiiltyneen setelin, joka oli takertunut lumesta töröttävään viinimarjapensaaseen. Sitten hän huomasi toisen samanlaisen, joka pyöri hitaasti hankea pitkin joen suuntaan.

Sami ja Hanna pysäköivät navetan eteen ja sammuttivat moottorit. Hiljaista.

Hanna poimi lumesta sadan dollarin setelin ja tutki sitä kiinnostuneen ja ahneen näköisenä.

Joukon kelkka kumisi rakennusten takana ja lähestyi kovaa vauhtia. Sami tunsu virka-aseen painon vyötäisillään ja hetken hänen mielessään välähti kuva pyöreävaisesta Raisasta Wanhan Bensiksen ikkunassa. Hän ei pitänyt tästä aamusta niin tippaakaan.

Sami asetteli kypärän kelkan sarveen ja tutki pihapiiriä. Hänen sydämensä hypähti kurkkuun. Auravallien välissä seisoj valkoiseksi maalattu moottorikelkka, jonka satulassa istui lumipukuinen mies. Kelkka ja mies olivat avoimesti näkyvillä, mutta siitä huolimatta hän eik Hanna olleet nähneet sitä pihaan ajaessaan.

Karvalakkipäinen mies poltti savuketta ja katseli heitä. Miehen selässä keikkui puutukkinen kivääri. Sami tunnisti ensin kelkan ja sen kautta kuljettajan. Jännitteisyys kropassa laukesi. Alec oli harmiton kairan kulkija, joka asui asuntovaunussa Wanhan Bensiksen takaisessa metsässä, pyöritti huonosti menestyvää koiravaljakkobisnestä ja tuh-

lasi vähät rahansa Jaloviinaan. Alec poikkesi kerran viikossa Bensiksellä ostamassa polttoainetta, tupakkaa ja koiran ruokaa, eikä koskaan lausunut kuin muutaman sanan. Samin tytär Liina oli hoitanut Alecin koiria pari kertaa miehen pyynnöstä tämän ollessa jossain reissussa.

Sami kohotti kintaan tervehdykseen ja lähti astelemaan Alecia kohti tavoitellen kasvoilleen hymyä. Alec puhalsi savua nenän kautta vastaamatta tervehdykseen. Samin hymy kuoli huulille.

Alec nippasi savukkeen hankeen.

”Ei eloonjääneitä.”

”Kuka ei ole elossa?”

”Kaikki ovat kuolleet, paitsi se, jonka jälkiä seurasitte tänne”, Alec sanoi ja sytytti uuden savukkeen. Heidän ohitseen pyöri valkoharmaa seteli. He seurasivat sen kulkua pihan poikki. Sami käänsi katseensa riihen katolle. Kuivurin piipusta kohosi savua, ja aina silloin tällöin tuprahduksen mukana tussahti seteli, jonka tuuli hajotti pitkin pihaa.

Samassa Jouko rynnäköi kelkallaan pihaan heidän takaansa kuin amerikkalaiselokuviissa. Ainoastaan kourassa heiluva revolveri puuttui. Jouko näki heidät, hiljensi vauhtia ja pysäköi heidän viereensä.

Hanna oli kerännyt kouriinsa puolentusinaa seteliä ja yritti napata vielä yhtä ilmasta, mutta juuri kun hän oli kurottamassa siihen, tuuli pyöräytti sen hänen ulottuviltaan. ”Mitä tuo täällä tekee?” Hanna kysyi tarkoittaen Alecia.

”Samaa kuin mekin. Seurasi jälkiä pihaan.”

Alec imaisi savua ja käänsi katseensa päärakennukseen. Poliisit lähtivät astelemaan sinne.

Ensimmäiset veripisarat tulivat vastaan portaiden edessä, muuttuivat paksuksi noroksi ja nousivat ovelle. Se oli raollaan. Sisältä kantautui musiikkia. Sami raotti ovea enemmän. Lämmin ilma huokui kasvoille. Tuoksui vanhalle lannalle, johon oli sekoittunut ampumaradan lemua. Hän avasi asekotelon napin ja astui sisään Jouko ja Hanna kannoillaan. Sydän jyskytti.

Ensimmäinen ruumis makasi eteisessä. Alastoman miehen tatuoidussa selässä ammotti rivi luodinreikiä. Veri oli imeytynyt likaiseen

räsymattoon. Porstua ja eteinen lainehti mustuneista hylsyistä. Luodit olivat repineet seinästä tuoretta puuta.

Kukaan ei puhunut mitään. He vetivät aseet kotelosta ja jatkoivat syvemmälle taloon. Musiikki kantautui olohuoneesta. Guns N' Roses soitti Welcome To The Junglea.

Seuraava ruumis retkotti nojatuolissa.

Metsurinpaitainen mies oli saanut luotisuihkun naamaansa ja rintaansa. Alaleuka ja nenä puuttuivat. Seinätapettiin liimaantuneen verimössön seassa näkyi valkoisia hampaita. Sami puristi leukansa yhteen ja pakotti itsensä jatkamaan keittiöön. Hylsy kilisivät saappaissa.

Watch it bring you to your sha-n-n-n-n-n-n-n knees, knees, Axl Rose lauloi.

Keittiön lattialla lojui kaksi ruumista, kolmas oli rojahtanut pöydän päälle kasvot borssikeittolautaseen hautautuneena. Huone oli lattiaasta kattoon luotien silpoma. Lattialla retkottavat naiset oli tikattu täyteen, mies oli saanut osuman takaraivoon. Sami peruutti takaisin olohuoneeseen. Kasvot olivat jännittyneet kiviseen tuijotukseen, vatassa tuntui betonimöykky. Huoneessa leijui veren kuparinen tuoksu, joka hautasi alleen ruudinkin hajun.

”Helveti”, Jouko ähkäisi.

Ne olivat ainoat sanat, jotka lausuttiin koko aikana. Sami nousi portaat yläkertaan, mutta siellä ei ollut muuta kuin Hannu-vainaan rojuja. Hän palasi muiden luokse eteiseen, josta he siirtyivät takaisin pihalle yrittäen olla sotkematta enempää paikkoja. Alec istui edelleen portilla kelkkansa päällä ja poltti ties monennettako savuketta. Sami veti pakkasilmaa keuhkoihinsa ja tasasi mieltään. Ristiriitaisia ajatuksia sinkoili aivoissa, ja hänen oli keskitettävä kaikki tarmonsaa saadaakseen ne edes jonkinlaiseen järjestykseen. Päälimmäisenä oli ymmärrys siitä, että juttu oli liian iso Sallan poliisille. He tarvitsivat keskusrikospoliisin resursseja ja apuvoimia Kemijärveltä. Mutta ennen kuin niitä saataisiin, heidän oli huolehdittava, että tutkimukset saataisiin käyntiin ja ettei mitään tärkeää tuhoutuisi.

Hanna tarttui kaidepuuhun ja avasi suunsa sanoakseen jotain. Valkoiset huulet vapisivat, sitten hän kumartui ja tyhjensi vatsansa sisälön lumeen.

Rakennuksen seinustalta johti kovaksi tallottu polku rantasaunalle. Polun pohjalla kiemurteli tummanpunainen verinoro. Jouko lähti astelemaan uraa Sami ja Hanna kannoillaan. Lumi narskui, seteleitä pyöri tuulessa heidän ohitseensa kuin hidastetussa filmissä. Siellä täällä lumesta törrötti pensas, alaston puu tai ruosteinen maatalouskoneen aisa.

Ikivanha sauna oli salvottu hirsistä rannan korkeimmalle kohdalle, jonne kevättulvat eivät ulottuneet. Sami oli ottanut sen hämyssä itsekin parit savuiset löylyt silloin, kun Hannu oli ollut vielä voimissaan. Siinä kohdin joki leveni suvannoksi, mutta kapeni heti uudelleen ja pakkautui voimalla koskeen, joka kohisi jäättömänä. Paikka oli kuin jostain maalauksesta, mutta yksikään poliiseista ei jäänyt ihailemaan maisemaa.

Ensimmäiseksi he näkivät hangen läpi pilkistävän jalan. Punaiseksi lakatut varpaankynnet loistivat valkoista kinosta vasten epätodellisen kirkkaina. Naista oli ammuttu selkään tämän yrittäessä pakoon nietoksen poikki, mutta juoksu oli katkennut vain pari metriä polulta. Sami muisti kapteenin sanoneen heille Siinailla, että luoteja oli mahdotonta juosta karkuun. Se oli syöpynyt hänen mieleensä, vaikka moni muu tuolta ajalta oli unohtunut.

He kiersivät saunalle. Ikkunat olivat rikki, karmit suikaleina, ovi säpäleinä. Hanki oli täynnä kuumien hylsyjen sulattamia reikiä. Samin ensimmäinen ajatus oli, ettei kestäisi enempää. Hän halusi pois täältä Jumalan hylkäämältä maatilalta raskaana olevan vaimonsa ja neljätoistavuotiaan tyttärensä luokse, sulkeakseen heidät syliinsä, mutta hän pakotti itsensä ottamaan seuraavat askelet.

Saunan ovi retkotti toisen saranan varassa.

Sami astui pesuhuoneeseen, jonne suotautui harmaata valoa tahraisen ikkunan läpi. Kaksi naista lojui toisiinsa kietoutuneena suihkun nurkassa.